

**Como melloramos
a participación das
nenas e dos nenos
na defensa dos
seus dereitos?**

VII FORO
de capacitación sobre **POBREZA, EXCLUSIÓN SOCIAL, TERCEIRO SECTOR e VOLUNTARIADO**
Mellorando a inclusión social contra a transmisión da pobreza

**A POBREZA
HÉRDASE**
24 OCTUBRO 2017

#HerdarPobreza
**Santiago
de Compostela**
Facultade de
Matemáticas USC

info@eapn-galicia.com · www.eapn.es · www.pobreza.gal

Organizadores: USC, EAPN Galicia, EAPN España, EAPN Portugal, EAPN México, EAPN Argentina, EAPN Colombia, EAPN Chile, EAPN Perú, EAPN Ecuador, EAPN Venezuela, EAPN Brasil, EAPN Uruguay, EAPN Paraguay, EAPN Bolivia, EAPN Cuba, EAPN Haití, EAPN República Dominicana, EAPN Panamá, EAPN Costa Rica, EAPN Nicaragua, EAPN Honduras, EAPN Guatemala, EAPN El Salvador, EAPN Belice, EAPN Guatemala, EAPN El Salvador, EAPN Honduras, EAPN Nicaragua, EAPN Costa Rica, EAPN Panamá, EAPN República Dominicana, EAPN Haití, EAPN Cuba, EAPN Bolivia, EAPN Paraguay, EAPN Uruguay, EAPN Brasil, EAPN Venezuela, EAPN Ecuador, EAPN Perú, EAPN Chile, EAPN Colombia, EAPN Argentina, EAPN México, EAPN España, EAPN Galicia

Subvenciones: Xunta de Galicia, Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Infraestruturas, Consellería de Economía, Emprego e Igualdade, Consellería de Educación, Universidade e Formación Profesional, Consellería de Cultura, Patrimonio e Turismo, Consellería de Sanidade, Consellería de Infraestruturas e Transportes, Consellería de Xestión do Patrimonio Cultural, Consellería de Xestión do Patrimonio Natural, Consellería de Xestión do Patrimonio Industrial, Consellería de Xestión do Patrimonio Urbano, Consellería de Xestión do Patrimonio Rural, Consellería de Xestión do Patrimonio Marítimo, Consellería de Xestión do Patrimonio Fluvial, Consellería de Xestión do Patrimonio Lacustre, Consellería de Xestión do Patrimonio Terrestre, Consellería de Xestión do Patrimonio Subterráneo, Consellería de Xestión do Patrimonio Aéreo, Consellería de Xestión do Patrimonio Espacial, Consellería de Xestión do Patrimonio Cósmico, Consellería de Xestión do Patrimonio Biolóxico, Consellería de Xestión do Patrimonio Geolóxico, Consellería de Xestión do Patrimonio Mineral, Consellería de Xestión do Patrimonio Fósil, Consellería de Xestión do Patrimonio Botánico, Consellería de Xestión do Patrimonio Zoológico, Consellería de Xestión do Patrimonio Paleontolóxico, Consellería de Xestión do Patrimonio Arqueolóxico, Consellería de Xestión do Patrimonio Histórico, Consellería de Xestión do Patrimonio Artístico, Consellería de Xestión do Patrimonio Científico, Consellería de Xestión do Patrimonio Tecnolóxico, Consellería de Xestión do Patrimonio Cultural, Consellería de Xestión do Patrimonio Natural, Consellería de Xestión do Patrimonio Industrial, Consellería de Xestión do Patrimonio Urbano, Consellería de Xestión do Patrimonio Rural, Consellería de Xestión do Patrimonio Marítimo, Consellería de Xestión do Patrimonio Fluvial, Consellería de Xestión do Patrimonio Lacustre, Consellería de Xestión do Patrimonio Terrestre, Consellería de Xestión do Patrimonio Subterráneo, Consellería de Xestión do Patrimonio Aéreo, Consellería de Xestión do Patrimonio Espacial, Consellería de Xestión do Patrimonio Cósmico, Consellería de Xestión do Patrimonio Biolóxico, Consellería de Xestión do Patrimonio Geolóxico, Consellería de Xestión do Patrimonio Mineral, Consellería de Xestión do Patrimonio Fósil, Consellería de Xestión do Patrimonio Botánico, Consellería de Xestión do Patrimonio Zoológico, Consellería de Xestión do Patrimonio Paleontolóxico, Consellería de Xestión do Patrimonio Arqueolóxico, Consellería de Xestión do Patrimonio Histórico, Consellería de Xestión do Patrimonio Artístico, Consellería de Xestión do Patrimonio Científico, Consellería de Xestión do Patrimonio Tecnolóxico

Colaboradores: USC, EAPN Galicia, EAPN España, EAPN Portugal, EAPN México, EAPN Argentina, EAPN Colombia, EAPN Chile, EAPN Perú, EAPN Ecuador, EAPN Venezuela, EAPN Ecuador, EAPN Perú, EAPN Chile, EAPN Colombia, EAPN Argentina, EAPN México, EAPN España, EAPN Galicia

Que está funcionando?

- ▶ A participación está mediatizada polos adultos. O certo é que existen moitos plans dedicados á infancia, aínda que están invisibilizados. As accións son abundantes téndose en conta á infancia como titular de dereitos, aínda que é necesario ampliar a visión e ter máis en conta o artigo 12 da Convención sobre os Dereitos do Neno (*Os Estados Parte garantirán ao neno que estea en condicións de formarse un xuízo propio o dereito de expresar a súa opinión libremente en todos os asuntos que lle afectan, téndose debidamente en conta as opinións, en función da idade e madurez do neno*).
- ▶ A participación da infancia adoita ser espontánea e natural. Experiencias como a de [Los Glayus](#) demostran que a través de diferentes actividades culturais que incorporen procesos de participación os resultados son moi bos. (*“Aula Municipal polos Dereitos da Infancia”, dende o ano 2015*).
- ▶ Existe bastante xente que dende as administracións e outros estamentos “loita” polo cumprimento real e efectivo dos dereitos das nenas e nenos.

Que está funcionando?

- ▶ Os grupos de participación xuvenil e infantil conseguen transmitir as súas ideas e propostas. A través da creatividade os resultados da participación son efectivos.
- ▶ Un exemplo concreto: máis do 50% dos municipios asturianos teñen algún tipo de medida que promove a participación infantil
- ▶ A participación infantil promove a participación da cidadanía en xeral
- ▶ A participación infantil supera a concepción individualista. Gran conciencia colectiva e traballo en equipo
- ▶ A reforma da lei da infancia consolida a protección dos dereitos do menor
- ▶ Dende algunhas entidades e organismos póñense en marcha “Prácticas restaurativas” e mediación entre iguais, que son ferramentas que permiten dotar aos nenos, nenas e adolescentes de voz.
- ▶ A través dos procesos de participación póñense en valor as diferentes formas de expresión que poida ter cada persoa.

Que non está funcionando?

- ▶ Dende todos os axentes implicados existe moitas veces unha concepción paternalista elevada
- ▶ Ás veces o peso da metodoloxía bloquea a flexibilidade das accións. “Unha aplicación ortodoxa pode ser máis terrible que a non aplicación”.
- ▶ Nos procesos de participación é necesario xestionar a “cultura da queixa” para chegar efectivamente a posicionamentos construtivos
- ▶ Non se fomenta a capacidade de expresión/oratoria dos nenos e nenas dende idade temperá
- ▶ É necesario traballar o empoderamento
- ▶ “O peso da innovación” é preocupante. Chegamos a perder moito tempo pensando en metodoloxías/accións novidosas, ás veces innecesarias.
- ▶ Non vemos á infancia como un presente real. A infancia non é o futuro, senón o presente.
- ▶ Séntense escoitados, pero tamén creen que a súa participación é simbólica e que non chegará a ter repercusións reais.

Que non está funcionando?

- ▶ Falta de motivación das propias nenas e nenos (propiciada tamén polo comentado no punto anterior).
- ▶ Os consellos escolares están invisibilizados sendo unha ferramenta tan básica. Moitos non coñecen da súa existencia.
- ▶ Falta de recursos e falta de formación a técnicos de diferentes ámbitos sobre como implantar procesos de participación
- ▶ A participación infantil e dereitos da infancia seguen a ser grandes descoñecidos
- ▶ Os nenos atopan que os seus concellos lles escoitan moito máis que a súa contorna máis próxima (colexio, familias,...). Incluso a nivel municipal, non funciona en todas as áreas (en Política social, inclusión, etc. Que son as que o adoitan impulsar, funciona mellor)
- ▶ A participación debe chegar a todos. Que non se quede nun grupo de privilexiados
- ▶ A participación como proceso realmente non está implantada en moitas iniciativas/entidades/...

Que non está funcionando?

- ▶ É necesario seguir facendo autocrítica e realmente concienciarnos do noso papel
- ▶ O currículo escolar basease na produción, non se deixa espazo á participación dende a creatividade, etc.
- ▶ Os adultos ocupamos as cidades, esquecéndonos dos espazos para a infancia
- ▶ Demasiada tensión e estrés sobre a xestión do tempo dos nosos fillos. Está demasiado estruturado.
- ▶ Tratamos coa infancia dende unha relación de poder e paternalista.

Como o melloramos?

- ▶ Establecer relacións máis igualitarias. Entender o código da infancia
- ▶ Implantar prácticas restaurativas nos centros educativos
- ▶ Dar a coñecer a participación infantil, e non só en círculos formais. Tamén nas contornas máis próximas
- ▶ É necesario traballar dende as propias entidades para implantar procesos de participación completos e reais
- ▶ Os nenos e nenas deben ter máis dereito para xestionar o seu espazo e tempo
- ▶ Traballar a resiliencia, ir aprendendo das experiencias.
- ▶ Fomentar as estruturas participativas. Visibilizar a través da creatividade, que estea ao servizo da comunidade. É a partir de aquí cando se comeza a construír
- ▶ “Concepto do cultivo orgánico: unha rede atrapa, un cultivo faiche crecer”

Como o melloramos?

- ▶ Sensibilización social en xeral e formación específica para os técnicos, que leve a superar a relación de poder establecida para coa infancia
- ▶ Traballar no empoderamento das nenas e nenos
- ▶ Creación e fomento de espazos e locais autoxestionados. Autoxestión do lecer.
- ▶ Aumentar a dotación de recursos medibles, transparentes e avaliáveis.
- ▶ Considerar realmente ás nenas e nenos como suxeitos de dereitos dende e en diferentes ámbitos
- ▶ Sistematizar (con flexibilidade) os procesos de participación e que estes leven da man medidas reais. Que as propostas cheguen realmente.
- ▶ A cidadanía debe esixir ao estado o cumprimento dos seus deberes
- ▶ É necesario levar a cabo unha educación crítica, fomentando a diversidade dende unha perspectiva de xénero e inclusiva
- ▶ Cambiar o paradigma economicista cara un baseado na agricultura (o cultivar).